

Znameniti Slovenci.

Spisuje Fridolin Kavčič.

57. Valentin Črne.

Valentin Črne, porojen v Šiški pri Ljubljani l. 1723., je bil sin imovitih kmetiških roditeljev, ki so ga poslali v ljubljanske normalne šole. Oče mu je bil vzoren kmetovalec, in tudi sin je po očetovi smrti, prevzemši lepo urejeno posestvo, mahoma zaslul po vsej kranjski deželi kot strokovnjak v kmetijstvu. Z največjim veseljem in posebno vrlino se je bavil naš rojak s konjerejstvom, čebelarstvom in sadjarstvom ter znal tako izvrstno gospodariti na svojem posestvu, da je bil vzgled vsem kmetovalcem na Kranjskem. Ob prostem času, zlasti ob nedeljah in praznikih, pa je vabil k sebi svoje sosede ter jih poučeval, kako naj gospodarijo, kako naj rede živino, kako cepijo in plemenitijo sadno drevje. Mnogo se je trudil mož, da bi pospešil med rojaki čebelarstvo, ki je ravno za one dobe le skromno uspevalo. Marsikaj koristnega in porabnega je izumil za naše čebelarje, med drugim tudi poseben panj, ki je bil prirejen iz šesterih desek in se je dal lahko prenašati. Mnogo se je ukvarjal Črne tudi s konjsko rejo ter za njo vnmal svoje sosede kmete, jih izpodbujal in poučeval, kako naj po svoji izkušnji vzrejajo lepe konje. Njegov trud ni bil zastonj, nego je obrodil mnogo srečnega uspeha pri rojakih. Pa tudi daleč čez meje kranjske dežele se je raznesel glas o tem možu ter prišel celo do cesarja Jožefa II. Cesar je odlikoval Črnetu zaradi posebnih zaslug pri izboljšanju konjerejstva s tem, da mu je izročil in poveril vse cesarske žrebce za kranjsko deželo, češ, da z njimi okrepi in izboljša domače konjsko pleme. Črne je bil torej prvi cesarski žrebčar na Kranjskem.

Za našega vrlega rojaka so se zanimali celo inozemci ter ga čislali učenjaki. Profesor Belsazer Hacquet, ki je oni čas služboval na ljubljanskem liceju, je poročal o Črnetu učenemu izdajatelju knjige: *•Oekonomisch-technologische Encyclopädie•* ¹⁾ doktorju Ivanu Krü-

¹⁾ Oekonomisch-technologische Encyclopaedie oder allgemeines System der Staats-, Stadt-, Haus- und Land-Wirtschaft und der Kunstgeschichte in alphabetischer Ordnung von Dr. Johann Georg Krünitz. Sechsvierzigster Theil, von Korn-Preis bis Kram. Nebst 17 Kupfertafeln auf 4^{3/8} Bogen und 1^{1/2} Bogen Tabelle. Mit Königl. Preussischen und Churfürstl. Sächsischen Privilegium. Berlin 1789 bey Joachim Pauli, Buchhändler.

nitzu v Berolinu, in ta je v 46. delu omenjenega znamenitega zbornika objavil Črnetov životopis, priobčil sliko Črnetovo ter ga priporočal severnonemškim kmetom v vzgled — gotovo velika čast slovenskemu kmetijstvu tedanje dobe.

58. Anton Košutnik, ¹⁾

iz Trbiža na Koroškem, porojen dne 4. nov l. 1683., je s 17. letom stopil v družbo jezuviško. Učil je osem let na Dunaju in v Gradcu poetiko in govorništvo ter več let načeloval šolam in semeniščem. Naposled je bil vodja jezuviškega kolegija v Dunajskem Novem mestu. Umrl je 22. julija l. 1745. v Trnovem na Ogrskem.

Spisal je sledeče knjige: 1.) *Scholastica Parnassi Graecensis Exercitia. Graecii, Widmanstadii 1718.* 2.) *Irae Sapientium sive Invektivae Philosophorum. Graecii 1720. 8°.* 3.) *Pallas armata seu militaris fortissimorum belli imperatorum eloquentia. Graecii 1721.* 4.) *Innocentia Victrix, seu Ferdinandus, Fuscini christianissimi Regis filius, de calumniantis invidiae fraudibus gloriose triumphans. Drama. Graecii 1719. 8°.* 5.) *Viennensium Poetarum Exercitationes Scholasticae. Carmen elegiacum. Viennae Wolfg. Schwendiman 1722. 12°.* 6.) *Fraterni amoris de invidia Triumphus a Naramoino et Neambendord Trimumparae Cocini Regis filiis relatus. Drama. Viennae 1723. Schilgen 12°.* 7.) *Nobile fidelitatis mutuae certamen inter Fabium Maximum patrem et filium ejus Selium. Drama. Viennae 1725. 12°.* 8.) *Feriae aestivae Rhetorum Viennensium seu discursus familiares de rebus memorabilibus urbis Viennensis. Viennae. 1725. 12°.* 9.) *Vellus aureum burgundo-austriacum, seu augustissimi et celeberrimi ordinis torquatorum aurei velleris fidelis et succincta relatio historica. Viennae. 1728.*

59. Dr. Gašpar Žitnik, ²⁾

Ljubljčan, brat matere ljubljanskega škofa Tomaža Hrena, je bil profesor modroslovne morale na Dunaju, naposled pa vladni svetnik v Gradcu. Ko je Tomaž Hren v Ljubljani dovršil gimnazijo, ga je vzel ujec Gašpar k sebi na Dunaj, in pod njegovim nadzorstvom je bil Hren izprva na dunajskem vseučilišču kandidat prostih umetnosti (*artes liberales*).

Žitnik je v tisku izdal: 1.) *In Augustissimi Rom, et Bohemiae Regis Divi Maximiliani D. P. P. etc. exoptatissimum in Patriam reditum gratulatorium Carmen. Vien. 1563. 4°.* 2.) *Epicedium in obitum*

¹⁾ Stoeger. Scriptores etc.

²⁾ P. Marci. Biblioth. Carnioliae.

clariss. D. Lucae Guttenfelder Artium et Philosophiae Doctoris. Vien. excudebat Mich. Zimmermann. 1562. 4°. 3.) Epigramma ad clariss. D. Martinum Reuchalium. Ibid. 1563. 4°. 4.) Epicedion in Illmum Comitem Nicolaum Zrinium etc. (legi potest in Schwandtneri. Tom. I. de Scriptor. rerum Hungaricar. pag 738 editionis in fol.).

60. Dr. Tomaž Kristan, ¹⁾

z Bleda na Gorenjskem, je bil v Ljubljani na glasu kot izvrsten zdravnik in učen mož. Izdal je: 1.) Dissertatio Chemico-Medica de historia acidi. Vien. 1771. 2.) Beyträge zur Geschichte und Behandlung natürlicher Pocken, nach der Vernunft und Erfahrung. Theile II. Wien bey Ghelen 1781. 8°. 3.) Kurze Geschichte und pathologische Schilderung der neuen Epidemie aus den bisherigen eigenen Beobachtungen, dem Wohl des Publikums gewidmet. Wien bey Ghelen 1782. 8°. 4.) Physikalisch-politisches Tagebuch über die merkwürdigen Umstände und Folgen des Eisstosses im Jahre 1784. Wien bey Schmidt 1784. 8°.

61. Frančišek Tomičič, ²⁾

porojen na Kranjskem, je bil predsednik in ravnatelj bogoslovnega oddelka na graškem vseučilišču.

Spisal je: 1.) De fontibus Theologiae moralis. Grace. 8°. 2.) Allerunterthänigste Zuneigungsschrift an ihre kaiserliche königliche apostolische Majestät, welche vom Herrn Praeses und Director in praestito ex Ecclesiastico tentamine propugnandae im Jahre 1773 vorausgestellt und nun von einem seiner Freunde in das Deutsche übersetzt worden. Graec. apud Widmanstaetterianos heredes. 8°.

¹⁾ P. Marci. B. C.

²⁾ P. Marci. B. C.

Nad nama cvetoči kostanj.

Nad nama cvetoči kostanj,
Krog naju dehteča pomlad,
Na najinih licih veselje
In v srcih pa polno nad.

In vetrič pihne po drevu
Ter s cvetjem in z listjem šumi
In čudne, skrivnostne besede
Cvetočemu drevu golči.

Poslušava tajno šumenje,
V radosti utriplje srcé;
Na lica cvetoča, smejoča
Prisijejo nama solzé.

† Freuensfeld.

